

Outokummun kaupungin kotouttamisohjelma 2024-2025

Sisällys

1 Tilannekuva ja toimintaympäristö	3
2 Kotoutumisen edistäminen Outokummussa	3
2.1 Yleistä	3
2.2 Kunnan toiminta ja yhteistyötahot kotoutumisen edistämiseksi	3
2.2.1 Outokummun kaupungin maahanmuuttopalvelut.....	4
2.3 Kolmannen ja neljännen sektorin vapaaehtoistyö.....	4
2.4. Seurakunnat	4
2.4.1 Outokummun ja Polvijärven seurakunta	4
2.4.2 Taipaleen ortodoksinen seurakunta	4
3 Lasten, nuorten ja perheiden kotoutumisen edistäminen	5
3.1 Varhaiskasvatus.....	5
3.2 Esiopetus	5
3.3 Perusopetus.....	5
4. Opiskelu, koulutus ja työ.....	6
4.1 Toinen aste	6
4.2 Muu koulutus	6
4.3 Työllisyyspalvelut.....	6
5 Vapaa-aika	7
6 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivittäminen	7
7 Sanastoa.....	7

1 Tilannekuva ja toimintaympäristö

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on kotoutumislain mukaan laadittava kotouttamisohjelma (laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 §32). Ohjelman tarkoitus on edistää kotoutumista ja monialaista yhteistyötä. Ohjelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kotouttamisohjelma otetaan huomioon kuntalain mukaisesti myös kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Kansainvälinen liikkuvuus on aikamme trendi. Sota ja muut kriisit ovat osaltaan lisänneet kansainvälistä liikkuvuutta, Outokummussa erityisesti Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on lisännyt tilapäistä suojelua vailla olevien määrää vuoden 2022 helmikuusta alkaen. Liikkuvuuden lisääntymisen myötä maahanmuutto rikastuttaa Suomea ja Outokumpua toisista kulttuureista saapuvilla uusilla asukkailla. Vuonna 2022 Outokummun väestöstä 3,6 % oli ulkomaan kansalaisia, kun koko Suomessa luku oli 5,8 %. Outokummussa asuvista ulkomaan kansalaisista n. puolet on naispuolisia ja yli puolet on alle 18-vuotiaita. Suurin kieliryhmä ovat venäjänkieliset (Ukraina), muita kieliä ovat mm. arabia, kurmanzi ja ukraina.

Outokumpu otti vuosina 2016–2017 vastaan ensimmäiset kiintiöpakolaisensa. Kaupunginvaltuusto on päättänyt (Kvalt 31.01.2022 §7), että Outokummun kaupunki vastaanottaa vuosittain noin 30 kiintiöpakolaista, joka koostuu perheistä, joissa on alle kouluikäisiä ja/tai kouluikäisiä lapsia. Vastaanottokeskus (Medivida) aloitti toimintansa Outokummussa vuoden 2023 alussa (toiminta päättyi 30.4.2024), vastaanottokeskus palvelee Ukrainasta saapuneita tilapäistä suojelua saavia henkilöitä. Pohjois-Karjalan koulutus- ja työtayhtymä Riverian Outokummun yksikössä on kansainvälisiä opiskelijoita. Monissa outokumpulaisissa yrityksissä työskentelee kansainvälisen rekrytoinnin kautta saatua työvoimaa, erityisesti teollisuudessa.

2 Kotoutumisen edistäminen Outokummussa

2.1 Yleistä

Outokumpuun muuttavat tarvitsevat monipuolista tukea hyvän elämän rakentamiseksi. Suurimmat palvelutarpeet ovat sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä kaupungin hyvinvointipalveluissa. Varhaiskasvatus ja perusopetus ovat avainasemassa lasten ja nuorten kotoutumisessa. Monikielisten palvelujen ja tiedottamisen tarve on lisääntynyt kaikissa kaupungin toiminnoissa, tähän on vastattu esimerkiksi monikielisten ohjeiden toteuttamisella ja tulkkauspalveluiden käytöllä. Palvelut järjestetään siten, että eri taustoista tulevien ihmisten osittain erilaiset tarpeet otetaan huomioon.

Kotouttamisohjelma sitoutuu Outokummun kaupungin konsernistrategiassa (Kumpukartta 2022–2025) määriteltyihin yhteisiin arvoihin, joita ovat muun muassa:

- Viihtyisä ja turvallinen asuin- ja elinympäristö kaikenikäisille kaupunkilaisille
- Huolenpito lapsista ja nuorista
- Lasten ja nuorten aktiivinen osallisuus
- Vireä kansalaisyhteiskunta ja aktiivinen kolmas sektori
- Hyvinvoivat kuntalaiset

2.2 Kunnan toiminta ja yhteistyötahot kotoutumisen edistämiseksi

Outokummun kaupunki on mukana useissa maahanmuuton verkostoissa ja maahanmuuttopalveluiden henkilöstö osallistuu eri toimijoiden järjestämiin seminaareihin, koulutuksiin ja muihin verkostotapaamisiin.

Yhteistyökumppaneita ovat mm. ELY-keskus, maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset ja hyvinvointialue. Alueella toimii myös useita maahanmuuttoon liittyviä hankkeita, Outokummun kaupunki on mukana mm. Joensuun kotoutumistyön keskus –hankkeessa (International House Joensuu). Tiivis yhteistyö alueen ja kaupungin eri toimijoiden kanssa tukee kotoutumista uuteen kotikuntaan.

2.2.1 Outokummun kaupungin maahanmuuttopalvelut

Kaupungin maahanmuuttopalveluiden ohjaajat kulkevat kuntaan muuttaneiden rinnalla auttaen heitä kotoutumaan ja asettautumaan Outokumpuun. Kotoutumispalvelu on perhekeskeistä, näin tuetaan koko perhettä kuntaan asettautumisessa. Kaikkia kuntaan muuttaneita tuetaan matalalla kynnyksellä. Kaupungin maahanmuuttopalvelut tarjoavat neuvontaa ja ohjausta maahan muuttaneille:

- oleskelulupa- ja kansalaisuushakemuksissa
- asumiseen liittyvissä asioissa
- pankkitilin avaamisessa ja henkilötietojen rekisteröinnissä Suomeen
- koulu- ja päiväkotiasiat
- harrastusmahdollisuuksien löytämisessä

Lisäksi maahanmuuttopalvelut vastaavat kiintiöpakolaisten vastaanotosta ja vastaanottoon varautumisesta.

Outokummun kaupungin maahanmuuttopalvelut toimii kotoutumistyön asiantuntijatahona maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvissä kysymyksissä alueen järjestöille, vapaaehtoistoimijoille, oppilaitoksille, muille palveluntarjoajille ja kaupungin työntekijöille.

2.3 Kolmannen ja neljännen sektorin vapaaehtoistyö

Punainen risti Outokummun osasto auttaa maahanmuuttajia kotoutumisessa Outokumpuun. Toimintaa ovat mm. ystäväperhetoiminta perheissä, käsityökerho sekä erilaiset tapahtumat.

2.4. Seurakunnat

2.4.1 Outokummun ja Polvijärven seurakunta

Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta. Seurakunnan kaikkiin toimintoihin ovat tervetulleita eri ikäiset, ja kaikista kulttuureista ja uskontotaustoista tulevat. Toimintoihin saavat osallistua niin seurakunnan jäsenet kuin ne, jotka eivät ole jäseniä. Mukava toiminta luo hyvää elämää paikkakunnalle ja vahvistaa perusarjen mielekkyyttä. Toiminnassa huomioidaan erityisesti lapset ja nuoret sekä kaikkein heikoimmassa asemassa olevat. Seurakunta kuuluu maahanmuuttajien verkostossa tehtävään kotouttamistoimintaan Outokummussa. Seurakunta edistää kotoutumista paikkakunnalle kutsuamalla uudet kuntalaiset mukaan kaikkiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin. Kirkko avustaa tarvittaessa diakonisesti aineellisen avun merkeissä ja tukee ihmisten jaksamista erilaisissa henkisissä ja hengellisissä tilanteissa. Toiminnassa on mahdollista osallistua erilaisiin vapaaehtoistyön muotoihin. Seurakunnan tiloja on mahdollista saada käyttöön myös omaehtoiseen toimintaan.

2.4.2 Taipaleen ortodoksinen seurakunta

Taipaleen ortodoksinen seurakunta toimii Pohjois-Karjalassa Liperin, Outokummun, Polvijärven, Nurmeksen, Juuan ja Rautavaaran kuntien alueella.

Toimintasuunnitelman mukaisesti seurakunta tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden osallistua liturgiseen toimintaan kaikissa elämänvaiheissa ja kaikkina ikäkausina. Jumalanpalveluksia ja kirkollisia toimituksia toimitetaan tarpeen mukaan monikielisinä. Henkilökohtaisten kontaktien ja eri toimintaryhmien kautta etsitään kontaktia maahanmuuttajiin. Seurakunnan alueella jo kauemmin asuneita maahanmuuttajia ja Ukrainan pakolaisia ohjataan tukemaan uusien maahanmuuttajien kotoutumista.

Seurakunnan tiloja voi käyttää mahdollisuuksien mukaan maahanmuuttajien kokoontumisiin myös kirkollisen toiminnan ulkopuolella. Diakoniatyössä huomioidaan maahanmuuttajien tarve.

3 Lasten, nuorten ja perheiden kotoutumisen edistäminen

Lasten ja nuorten kotoutumisen edistämisen tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella on tunne kuulumisesta yhteisöön ja mahdollisuus osallisuuteen. Hänellä on mielekästä tekemistä. Hänen perheensä voi hyvin ja saa tukea vanhemmuuteensa ja hyvinvointiinsa.

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa edistetään jokaisen lapsen osallisuutta ja yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassa. Lapsen suomen kielen taito kehittyy sekä ohjatusti että varhaiskasvatuksen arjessa. Henkilöstö huolehtii, että jokaista lasta kuullaan ja jokainen saa osallistua ja vaikuttaa omalla tavallaan. Lapsi saa monipuolisia mahdollisuuksia kielelliseen vuorovaikutukseen toimiessaan yhdessä toisten lasten kanssa. Henkilöstö tarjoaa leikkiä ja vahvistaa lasten keskinäistä vuorovaikutusta. Kommunikaation ja vuorovaikutuksen tukena on käytetty varhaiskasvatuksen kommunikaatio-ohjaajan valmistamaa kuvataukea. Kaikkia lapsia ohjataan arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita. Henkilöstö toimii yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa ja katsomuksia kuullen ja niihin tutustuen. Ohjausta ja neuvontaa huoltajille antavat kunkin yksikön henkilöstö, hallinto sekä kieli- ja kulttuurikoordinaattori. Yhteistyössä käytetään tarvittaessa tulkkauspalveluita.

3.2 Esiopetus

Esiopetuksessa lapsen kotoutumista tukevat osallisuutta ja vuorovaikutusta edistävät toimintatavat. Henkilöstö huolehtii, että jokaista lasta kuullaan ja jokainen saa osallistua ja vaikuttaa omalla tavallaan. Lapsen suomen kielen taidon kehittymistä edistetään tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti kielitaidon eri osa-alueilla. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat sekä valmiudet otetaan huomioon. Kaikkia lapsia ohjataan kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Ohjausta ja neuvontaa huoltajille antavat esiopetuksen henkilöstö, hallinto sekä kieli- ja kulttuurikoordinaattori. Yhteistyössä käytetään tarvittaessa tulkkauspalveluita. Esiopetusikäisille lapsille voidaan tarvittaessa järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta esiopetuksen ryhmissä. Henkilöstön käytössä on kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tueksi varhaiskasvatuksen kommunikaatio-ohjaajan valmistamaa kuvataukea, joka on yhdenmukainen varhaiskasvatuksen kanssa.

3.3 Perusopetus

Oppilaan kotoutumisen kannalta perusopetuksessa on tärkeä tukea oppilaan yhdenvertaista osallisuutta kouluyhteisössä. Oppimisen perustana on oppilaan hyvinvointi, turvallisuuden tunne ja kokemus yhteisöön kuulumisesta. Keskeistä on oppilaan suomen kielen taidon ja opiskelunvalmiuksien kehittäminen, jotta oppilas kykenee opiskelemaan perusopetuksessa, saa päättötodistuksen sekä jatko-opintokelpoisuu-

den. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan perusopetuksen oppilaan kieli-, kulttuuri- ja koulutaustan pohjalta. Perusopetuksen muiden oppiaineiden lisäksi oppilaille järjestetään suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetusta sekä muun opetuksen tukea. Oppilaalle, jolla ei ole riittävää suomen kielen taitoa perusopetuksessa opiskelemiseen, voidaan järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta sekä tiedon ja mahdolliset tuen tarpeet. Ohjausta ja neuvontaa huoltajille antavat koulun kieli- ja kulttuurikoordinaattori, opetus- ja ohjaushenkilöstö, opiskeluhoito (kouluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) sekä hallinto. Kodin ja koulun yhteistyössä käytetään tarvittaessa tulkkauspalveluita. Oppilaan kotoutumista tukevat myös aamu- ja iltapäiväkerho sekä koulun kerhotoiminta.

4. Opiskelu, koulutus ja työ

4.1 Toinen aste

Outokummussa toimii kaupungin ylläpitämä Outokummun lukio sekä monipuolisesti toisen asteen ammattillista koulutusta antava Riverian koulutusyksikkö. Riverian Outokummun yksikössä järjestetään tutkinto-koulutukseen valmentavaa koulutusta maahanmuuttajataustaisille.

Lukio antaa yleissivistävää koulutusta. Lukiokoulutukseen haetaan joko keväisin järjestettävässä yhteishaussa tai jatkuvassa haussa ympäri vuoden. Ulkomaisella todistuksella haetaan lukiopaikkaa yhteishaun tai jatkuvan haun kautta ja ohjausta haun tekemiseen saa lukion opinto-ohjaajalta. Lukio-opintoja varten tarvitaan mielellään oman lähtömaan todistus vähintään yhdeksän vuoden oppivelvollisuuskoulun suorittamisesta.

Lukio järjestää suomi toisena kielenä (S2) opetusta sekä tarvittavaa erityisopetusta. Lukion opiskelijat saavat opiskeluhoollon ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä maksuttoman aterian koulupäivisin. Lukio opetuskieli on suomi. Opintojen alussa opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Ammattioppilaitoksen opiskelija voi halutessaan suorittaa lukio-opintoja sekä ylioppilastutkinnon.

4.2 Muu koulutus

Joensuun seudun kansalaisopisto toimii viiden kunnan (Joensuu, Kontiolahti, Liperi, Polvijärvi ja Outokumpu) alueella. Kansalaisopisto tarjoaa vuosittain suomen kielen kursseja maahanmuuttajille kaikilla tasoilla. Kurssit ovat vapaaehtoisia ja opiskelijat itse tai heidän työnantajansa maksavat opiskelijoiden kurssimaksut. Opiskelijat ovat eri oppilaitosten vaihto-ohjelmissa opiskelevia (mm. lukiot, amk ja yliopisto), työssäkäyviä tai kotouttamiskoulutukseen pääsyä odottavia ja kotouttamiskoulutuksessa olevia. Kansalaisopisto on Pohjois-Karjalan ainoa yleisiä kielitutkintoja järjestävä testikeskus. Voidakseen hakea Suomen kansalaisuutta maahanmuuttajan on suoritettava tutkinto hyväksyttävästi vähintään taitotasolla 3 (B1).

Korkeakouluopinnoista kiinnostunut voi Joensuun seudulla pyrkiä Itä-Suomen yliopistoon tai Karelia-ammattikorkeakouluun. Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate tarjoaa mahdollisuuden suorittaa korkeakouluopintoja myös avoimen yliopiston kautta. Karelia-ammattikorkeakoulu tarjoaa myös korkeakouluopintoja avoimen amk:n kautta.

Joensuun seudun kansalaisopistossa on tarjolla kielikoulutuksen lisäksi runsaasti muitakin kursseja. Keski-Karjalan musiikkiopisto tarjoaa musiikin perusopetusta.

4.3 Työllisyyspalvelut

Outokummun kaupunki on mukana Joensuun seudun työllisyyden kuntakokeilussa. Outokumpulaisia maahanmuuttajia palvelevat kotoutumisaikana kuntakokeilun Joensuun toimipisteessä työskentelevät kotoutumisen asiantuntijat. Kaikille maahan muuttaneille tehdään alkukartoitus. Alkukartoituksen jälkeen laaditaan kotoutumissuunnitelma ja ohjataan kotoutumiskoulutukseen. Tavoitteena kotoutumiskoulutuksessa on toimiva suomen kielen taito ja riittävä tiedon saaminen suomalaisesta yhteiskunnasta.

5 Vapaa-aika

Outokummun kaupungin vapaa-aikapalvelut eli liikunta- kulttuuri-, nuorisopalvelut ovat tasapuolisesti kaikkien kaupunkilaisten käytössä. Maahanmuuttajille vapaa-ajan toimintoihin osallistuminen on hyvä tapa tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja aikaansaada vuorovaikutusta suomalaisten kanssa. Kaivosmuseossa voi perehtyä Outokummun historiaan. Kirjastossa on tarjolla erikielistä kirjallisuutta, informaatiota ja mahdollisuuksia kehittää kansalaisyhteiskuntataitoja, joten kirjaston käytön opiskelu on osa kotoutumista.

6 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivittäminen

Kunnan kotouttamisohjelma sisältää suunnitelman maahanmuuttajien kotoutumista edistävistä toimenpiteistä ja palveluista. Kotouttamisohjelma hyväksytään kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kotouttamisen toimenpano edellyttää tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen sekä työhallinnon ja elinkeinoelämän, Kansaneläkelaitoksen, poliisin, järjestöjen, uskonnollisten yhteisöjen ja seurakuntien sekä muiden paikallisten tahojen välillä.

Kotoutumisohjelman käsitteiden määrittely on ulkomaalaislain, lain kotouttamisen edistämisestä ja valtion kotouttamisohjelman mukaista.

7 Sanastoa

Kotoutua

Kiinnittyä (integroitua) uuden asuinmaan yhteiskuntaan.

Kotoutuminen

Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteinen kehitys, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiinsa oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttaminen

Kotoutumisen edistäminen ja tukeminen viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Kotouttamislaki

Kotouttamislain (Laki kotouttamisen edistämisestä 30.12.2010/1386) ”tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken”.

Kotouttamisohjelma

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on kotoutumislain mukaan laadittava kotouttamisohjelma.

Kotoutumissuunnitelma

Maahanmuuttajalle tarvittaessa laadittava yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä tarpeellisen kielitaidon ja muiden yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimiseksi.

Maahanmuuttaja

Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla, oleskelukortilla tai rekisteröidyllä oleskeluoikeudella.

Pakolainen

Ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö toteaa olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen

Henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen talousarviossa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Hän saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei vielä ole pakolainen.

Ulkomaalainen

Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Vieraskielinen

Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.